

rettiget til eenfaldigen at bestemme, at disse Eiendomme skulle stilles til Auction ved indtrædende Fæstledighed, dersom de nærværende Fæstere ikke ville gaae ind paa at overtage dem til Selveiendom. Jeg troer, at de nærværende Fæstere have en bestemt Ret til at vedblive i det Forhold, hvori de engang ere stillede ved Testamentet, og efter den Maade, hvorpaa Testamentet i den senere Tid er blevet anvendt. Jeg vil derfor, at Bestemmelsen i § 5 kun gaaer ud paa at give Fæsterne en Afgang til at blive Selveier, naar han vil gaae ind paa de opstillede Betingelser, at den kun skal give en Bemyndigelse for Administrationen til da at overdrage ham Selveiendom, og i saa Henseende troer jeg nu vel, at man maa erkende, at efter den Modification, Bestemmelsen har faaet ved Udvalgets Forslag, er den i det Hele taget temmelig billig, men fordi man erkender, at den i det Hele er billig, derfor er det ikke sagt, at man har Ret til at tvinge alle Fæsterne paa det omhandlede Gods, til selv mod deres Villie at gaae ind derpaa. Det er noget ganske eget at ville gjøre Folk lykkelige mod deres Villie, den Lykke, som man giver Folk mod deres Villie er dog ikke meget bevendt. Jeg troer ogsaa, at der mellem de nærværende Fæstere paa de kalkkreuziske Gods ville findes ikke saa, som ikke vilde ansee sig gjorte lykkelige, men ullykkelige, dersom Bestemmelsen i § 6 vedtoges. Jeg har vel ikke stillet et særskilt Forslag i denne Retning, deels af den Grund Rigsdagsmanden for Holbek Amts 2den Valgkreds (Tscherning) anførte, at der ikke var stor Opfordring til at stille Forslag, naar en Sag havde været behandlet af et Udvalg, deels troer jeg heller ikke, at man behøver det; thi det Hele vil kunne opnaaes ved at stemme mod § 6, og da vil Forslaget om det kalkkreuziske Gods kun staae som en Bestemmelse, der giver Fæsteren Afgang til at blive Selveier. Skulde det i Tidens Løb vise sig, at disse Bestemmelser ikke ere virksomme nok, men at Fæsterne, for at opgive deres nuværende Stilling skulde fordrø andre Betingelser, vil der for Administrationen være Anledning til at komme med et derefter rettet Forslag, forsaavidt de af Fæsterne gjorte Tilbud kunne antages, men nu at ville paabyde Dphøret af dette Fæsteforhold,

uden at have hørt Fæsterne over Betingelserne, maa jeg ansee uretfærdigt.

Madvig: Jeg skal med Hensyn til, hvad den sidste ærede Taler yttrede — nægtet han ikke gif saaa vidt som min ærede Sidemand, der sagde, at der i dette Lovudkast ikke gaves en eneste Stilling for de Rettigheder, Bønderne have havt, medens der er foreslaaet at capitalisere den hele Værdi af Afgiftslettelsen og give dem den halve Indfæstningssum med Tillæg — tillade mig at bemærke, at jeg troer, at han dog for meget ængstedes for den Uret, der skulde skee Bønderne paa vedkommende Gods. Foruden at nemlig, naar Selveiendom ikke modtages af Fæsteren, den til Afgiftslettelsen svarende Capital udbetales hans Arvinger, gives der endnu en Sum til Erstatning for den Ret til Fæste uden Indfæstning, som egentlig alene Sonnen har, en Sum, der udfindes ved Burdering af, hvad denne med Indfæstningsfrihed forbundne Fæsteret efter Probabilitet er værd. Thi jeg maa komme tilbage til, at Bøndernes Rettighed væsentlig bestaaer i den lave Indfæstning. Der var ikke for dette Gods Besiddende foreffreven nogen fast Landgilde; medens Landgilden paa andre Godser er været meget betydeligt, er den vel ikke for dette Gods været i samme Grad, men den er dog været ikke saa ganske lidt fra den Tid, dette Forhold bestemtes, og det vilde have været meget uheldigt for Befolkningen, hvis den ikke var været; thi denne Tiltagen af Afgiften var en Betingelse for de Forbedringer, som i forrige Aarhundrede ere foregaaede ved Godset, og uden hvilke Befolkningen i dette Dieblik vilde have savnet Udskiftningen, Udskytningen og hele den gode Forsætning, hvori Fæstegodset nu findes sig. Der er endvidere fastsat en yderligere Lettelse for sidste Fæsters Livsarvinger ved at erholde Selveiendom, naar en af dem ved Auctionen over Stedet bliver den Høiflybydende, saa at, om Fæsteren ikke strax flaaer til, vil der dog i sin Tid stilles hans Sommer og Efterkommere gunstigere Vilkaar end nogen Anden, der concurrerer med dem, og de vilde derved have en stor Udbygning til at beholde den fædrene Gaard. Den Ansøelse, som er udtalt om Forholdets Uafsløselighed, skal jeg ikke videre forfølge, idet der i een Henseende ikke er Menig-